

7 — BURSA'DA 23 NİSAN TÖRENİ VE HALK SANATLARI MÜZESİ

Bursa'nın 23 Nisan şenlikleri ve okulların geçit resmi çok güzel olur diyorlardı. Bu törende bulunma fırsatı beni hakikaten çok mütehas-
sis etti. Bu yıl 23 Nisan'ın Kurban bayramının ilk gününe rastlaması

da ayrı bir özellik katmıştı bu millî yıldönümüne. Bursa'nın Atatürk caddesinin iki tarafı, halk ve çocuklarla bir uçtan bir uca dolmuştu. Oturacak yerler olmamasına rağmen, küçükler ön sıralarda, arkalarda renk renk temiz giyimli Bursalılar sıralanmıştı. Fakat bunların arasında benim gibi tatilini geçirmeye gelmiş kimseler de pek çoktu. Çünkü, Bursa otellerinde daha önceden ayırtılmazsa yer bulmak mümkün olmuyormuş. Bursa'nın ve çevresinin her bakımdan tatminkâr bir turist merkezi olduğunda şüphemiz yok. Uludağ'ın karlı tepelerinde kayak yapılırken, Mudanya sahillerinde denize girilebiliyor. Mesafeler o kadar yakın ki, kıştan yaza geçmek saatle ölçülebiliyor. Hele bu bahar mevsiminde Bursa yeşilliklerinin çeşidine dünyanın neresinde tesadüf edilebilir bilmem? Ben ömrümde Bursa'daki yeşil renklerinin bir aradaki ahengine başka bir yerde rastladığımı sanmıyorum. Esasen nerede tabiatın yeşilliklerini görsem, Bursa ile mukayese etmişimdir.

Bursa okullarının, her yıl aylarca önce, bu 23 Nisan törenine hazırlık yaptığını ve her okulun birbiriyle rekabet derecesinde gösteriler yapmaya öğrencilerini hazırladıkları, bütün herkes tarafından biliniyor. Bu yıl bazı sembolleri konu olarak almış her okul ve bir gazetenin tertip ettiği jüri heyeti, birinci gelecek okula beşyüz liralık okul malzemesi alacağını ilân etmiş. Bu mükâfat olmasa da esasen yıllardan beri Bursa okulları bu geçit resmine o kadar önem veriyor ki, öyle sanıyorum Türkiye'nin hiç bir şehrinde bu kadar itinalı ve orijinal fikirlerin tatbik edildiği bir vilâyetimiz henüz yoktur. Bursa bu bakımdan öncülüğünü yıllardan beri bir anane halinde yerleştirmiş.

Tören bu yıl öğleden sonra başladı. Mikrofondan verilen açıklamalardan, tarih ve kültür olayları ile geçit törenine ait bilgiler veriliyordu. Vali ve Eğitim Müdürünün selâmladığı törende, hemen bütün Bursa okullarının öğrencileri çeşitli kıyafetleri ile geçiyorlar. Neler sembolize edilmemiş bu gösteride!.. Örneğin, bir okul en eski çağlardan itibaren kıyafetleri gösteriyordu. Taş devri insanların giyimi ile başlayan ve Sumerler, Hititler'den örnekler veren çocukları, hemen bütün tarihî devirlerin kıyafetleri takip ediyordu*. Neler, neler sembolize edilmemişti ki. İşte bahar geçiyordu önümüzden. Bütün kır çiçekleri

* Hâkimiyet gazetesinin teşkil ettiği jüri heyeti, bu sembol yarışmasında ders aracı almak üzere, beşyüz liralık mükâfatı Pîr Emîr ilk okuluna verdi. Konu: Birinci T. B. Millet Meclisinin M. Kemal Atatürk tarafından açılışını temsil ediyordu. Ben de "Tarih boyunca elbise" sembolünü hazırlamış olan Atatürk ilk okuluna şahsen aynı mükâfatı verdim.

canlanmış yürüyorlardı. Gelincikler, pırıl pırıl âdeta uçuyorlardı, canlı bir çiçek alayı ancak bu kadar güzel olabilirdi. Bir ara televizyon ekranı durdu önümüzde, dünyanın her tarafından gruplar kostümleri ile rengârenk dans ediyorlardı. İspanya'dan, Fransa'dan ve daha pek çok yerlerden gruplar geçti önümüzden. Ankara seymenleri, Erzurum halayı televizyona çıkmıştı.

Dans, kalkan ve kılıç oyunları o ilk okul öğrencilerinin küçüğü, büyüğü en başarılı kabiliyetleriyle okullarının, öğretmenlerinin yüzünü ak ettiler. Her halde hiç bir emek boşa gitmemişti. Böylece Bursalılar, küçük Bursalıları alkışladılar beğendiler ve takdir ettiler.

23 Nisan çocukları, gelecek 23 Nisanların büyükleri olarak büyüdülerinde bu törendeki başarılarını heyecanla hatırlıyacaklardır. Bu tören kendi öğrenimimin bir devresini Bursa'da geçirmiş olduğumdan benimde eski hâtıralarımı canlandırdı. Fakat Cumhuriyet devrimizin ilk öğrencileri olan bizler, bu güzel töreni o zaman Bursalılara göstermiş değildik. Bu vesile ile, Bursa Millî Eğitim mensuplarını tebrik etmek isterim. Öğretmen arkadaşlarımızın emekleri boşa gitmiyor var ve sağ olsunlar.

İşte bütün bunları heyecan ve gururla seyrederken, şunu düşünüyordum : Avrupa'nın turizmi iyi teşkilâtlandırmış ülkelerinde bu gibi törenler dış turistlere gösterilmek için, iyi bir fırsat sağlar. Bursamızın dolu olan otellerinin adedini daha çoğalttığımız vakit, bu ananevî 23 Nisan gösterilerimizi seyre gelecek yerli ve yabancı turistlerimizi her halde çok tatmin edecektir.

Bu vesile ile Bursa Millî Eğitim Müdürlüğüne yaptığım bir teklifi de buraya kaydetmek isterim.

Bursa şehrinde bir halk sanatları ve Türk Ev Kültürü müzesinin kurulması lâzım. Bunu bizzat Bursalı ailelerin evlerinde, sandıklarında mevcut eşya ile meydana getirmek yerinde olur sanırım. Fatih'in doğduğu ev bunların toplanıp tertip edileceği bir yer olursa da, belki başka daha büyük ve münasip bir binanın da tahsisi mümkün olur. Bu eşyaların toplanması için, meselâ halk evinde kurulacak bir komite, kız enstitüleri ve diğer okulların öğretmenlerinin rehberliği ile evvelâ herkesin görebileceği bir yerde vitrinlerde, verenlerin isimleri ile teşhir edilebilir. Sonra toplanan eşyalar Müzeler Umum müdürlüğüne veya Belediyeye devredilerek bir şehir müzesi kurulur. Burada mütehassısların delaletiyle bütün eşyalar, yine verenlerin ismi üzerine konmak şartıyla,

tertip edilir. Güzel sanatları ilgilendiren el işlemleri vitrinlerde teşhire konur, meselâ bir oturma odası veya bütün hamam takımlarına ait eşya, mutfak takımları bir araya getirilmiş olur. Bütün bunların göz-önünde canlandıracağı manzara, gerek yeni nesillerimize, gerekse yabancılara Türk kültürü hakkında esaslı bir fikir verir. Bu iş için akrabam ve sınıf arkadaşım Saime Aytürk, kendinde olan bu çeşit eşyaları ilk olarak Bursa şehrine hibe etmeğe hazırdır. Bunu herhalde diğer Bursahlılar da takip ederler sanırım. Yeter ki, faal bir komite bu işin önemini ve lüzumunu anlatma fırsatını bularak çalışmalara başlasınlar. Bu çeşit müzeler her şehrimizde kurulabilir. Kadın teşekkülleri, Halk evleri ve Kız Enstitüleri öğretmenlerinin delaleti ile İzmir, Edirne, Diyarbakır, Mardin, Gaziantep bu fikir üzerinde faaliyete geçmiştir.

Bursalıların şehirlerine armağan edecekleri bu eşyalarla açılacak müzenin, iç ve dış turistlerin en çok beğenecekleri bir yer olacağına inanıyorum.

4 Mayıs 1964

Bursada şimdi müze olarak tanzim edilmek için tâmir edilmekte olan Çekirgedeki Atatürk köşkü vardır.

Millî Eğitim Bakanlığına ve Emekli sandığı genel müdürlüğüne üç imza ile (Anıt-Kabir müdürü İdris Özmen, Bursa müze müdürü Vahit Armağan ve ben) 16 Nisan 1965 te verdiğimiz raporda bu Köşk'ün müze olarak tamir edilmesini teklif ettik. Buraya Atatürk'ün kullandığı mobilyalar konduktan sonra, Bursanın mahalli özelliklerini taşıyan sanat eserleri, (mesela kumaşlar, oyalar, işlemler v.b) teşhir edilebilir.

Böylece Bursa'nın her devir tarihi, bu çeşitli müzelerde toplu ve intizamlı bir halde göz önüne konmuş olacaktır. Ben bu müzelerden birisine, Ahmed Vefik Paşadan ailemize intikal eden bir gümüş kahve fincan zarfını vereceğim.

Bursa her bakımdan güzel anıtları, Türk kültür zenginlikleriyle medeniyetimize sembol olmuştur. Bunları korumak, değerlendirmek ve tanıtmak ise hepimize düşen bir ödevdir.

Türkiyemizdeki Türk tarihi her yönü ile derinliğine ve genişliğine yazılı belgeleri ve her çeşit eserleriyle öğrenilecek ve bilinecektir. Millî geleneklerimiz, çağımızın yeniliklerine uymak ve medeniyette ilerlemek için bir hız kaynağı olacaktır.